

نشست های علمی پژوهشکده حج و زیارت
دقیق پژوهشکده حج و زیارت خراسان رضوی

(۱)

آشنایی با کشورهای اسلامی

و شیوه های ارتباط گیری با زائران در حج

ارائه دهنده:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر زمانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دفتر پژوهشکده حج و زیارت فراسان رضوی برگزار می‌کند

آشنایی با کشورهای اسلامی و
شیوه های ارتباط گیری با زائران در حج

نشست
علمی

با حضور استاد ارجمند:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر زمانی

پنجشنبه / ۲۳ خردادماه ۹۸ / ساعت ۹ صبح

زمان:

مشهد مقدس، خیابان صاحب الزمان، اداره اوقاف

مکان:

سالن نور

دباجه

تولید و پیشبرد علم منحصر در تدوین کتاب یا مقاله نیست و گام‌های مؤثری در کرسی‌های آزاداندیشی، نظریه‌پردازی و نشست‌های علمی برداشته می‌شود؛ چرا که نظریه‌های ارائه شده، توسط صاحب‌نظران مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. از این رو پژوهشکده حج و زیارت، همسو با اهداف پژوهشی تعیین شده و تولید آثار گوناگون در قالب کتاب، مقاله، نرم‌افزار و... اقدام به برگزاری نشست‌های علمی با حضور نظریه‌پردازان و اندیشمندان عرصه حج و زیارت کرده است. در این نشست‌ها که با حضور گروه‌ها و واحدهای مختلف علمی پژوهشکده، همچون بقیع پژوهی، فقه و حقوق، تاریخ و سپهر، کلام و معارف، اخلاق و عرفان و مطالعات اجتماعی و راهبردی صورت گرفته است، آخرین نظریه‌پردازی‌ها در موضوع حج و زیارت مطرح، و در حضور فرهیختگان حوزه و دانشگاه، روحانیون کاروان‌ها و نیز متخصصان این رشته‌ها، بررسی و تحلیل شده است.

پژوهشکده حج و زیارت، ضمن قدردانی از نظریه‌پردازان، نقادان و شرکت‌کنندگان در

این نشست‌ها، اقدام به انتشار مباحث یادشده، در قالب کتابچه نموده تا مورد استفاده علاقه‌مندان و دانش‌پژوهان عرصه حج و زیارت قرار گیرد و روزنه‌ای برای اندیشه‌های نو و نظریه‌پردازی‌های جدید در این عرصه شود. امید است این زحمات مقبول حضرت بقیة‌الله الاعظم / قرار گیرد.

معاونت پژوهش

پژوهشکده حج و زیارت

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله و الصلاة و السلام على سيدنا سيد الانبياء رسول الله محمد و على اهل بيته الطيبين الطاهرين المعصومين سيما سيدنا و مولانا حجة بن الحسن المهدي روجي و ارواح العالمين له الفداء.

موضوع سخن من که درباره آشنایی با کشورهای اسلامی است به سه بخش تقسیم می شود: بخش اول، شامل جایگاه و جلوه هایی از محبوبیت انقلاب اسلامی ایران در جهان است. در بخش دوم، پیرامون جغرافیای مذاهب اسلامی در ایران و جهان مطالبی خواهد آمد تا روحانیون محترم درباره مذاهب کشورهای مختلف دنیا آشنایی داشته باشند؛ مثلاً بدانند که زائران کشور مصر چه مذهبی دارند یا زائران روسیه، هند و ... دارای چه مذهبی هستند. در بخش سوم، اطلاعات دقیق تری از کشور عربستان، مصر و برخی از کشورهایی که بیشترین زائر را دارند، ارائه خواهد شد.

محبوبیت انقلاب اسلامی ایران در جهان

چنانچه مستحضربید امام خمینی علیه السلام دو هدف اصلی از انقلاب در ایران داشت: اول،

تحقق حاکمیت اسلام در ایران و جایگزینی حکومت اسلامی و الهی به جای حاکمیت طاغوت که تا حدود زیادی این توفیق حاصل شده، هر چند هنوز کارهایی باقی مانده است. هدف دوم، صدور انقلاب اسلامی به دیگر کشورهای جهان بود. مقصود ما از صدور انقلاب، جنگ افروزی نیست؛ صدور انقلاب، یعنی آموزه‌های حیات بخش اسلام ناب را در دنیا عرضه کنیم تا مردم دنیا با آن آشنا شوند؛ زیرا ما به جد معتقدیم باید زمینه سازان ظهور حضرت مهدی/باشیم. بیش از هزار سال است که نیاکان ما تلاش کرده اند تا بتوانند زمینه‌ها را برای ظهور حضرت آماده کنند. چنانچه می دانید معنای انتظار زمینه سازی برای آمدن مهمان است. که همان صدور انقلاب است، در زمینه هدف دوم انقلاب اسلامی ایران، توفیقات زیادی داشته ایم. شما بزرگواران اطلاعاتی در این زمینه دارید، من هم تا وقتی که از ایران خارج نشده بودم، نمی دانستم انقلاب ما این قدر در دنیا نفوذ و محبوبیت پیدا کرده است. بنده در بیش از ۳۰ کشور دنیا حضور فرهنگی داشته ام، هر جا رفتم محبوبیت امام و انقلاب را دیدم که می توان گفت همین محبوبیت عامل عصبانیت آمریکاست؛ زیرا می بیند که انقلاب اسلامی ایران چقدر در دنیا مورد اقبال قرار گرفته است. قوی ترین کشور جهان عرب از نظر علمی و دانشگاهی کشور مصر است. این کشور به دلیل ظرفیت و زمینه پذیرش اندیشه های انقلابی از همان ابتدای پیروزی انقلاب

اسلامی ایران ارتباط خود را با ایران قطع کرد و هیچ‌گونه ارتباطی با ایران ندارد تا مردم و فرهیختگان این کشور با انقلاب ما آشنا نشوند. فقط اجازه داده‌اند تعداد کمی (حدود هفت یا هشت نفر) به عنوان دفتر حفاظت منافع، آنجا حضور داشته باشند. من چند سالی در دفتر حفاظت منافع در مصر زندگی کردم. در آنجا به دیدار «دکتر طنطاوی» بزرگ‌ترین عالم دینی مصر و شیخ الازهر رفتم. ایشان مفسر بزرگ و عالی‌ترین مقام دینی کشور مصر بود و در یکی از جلسات راجع به امام صحبت شد. به او گفتم نظر شما درباره امام خمینی علیه السلام چیست؟ جمله‌ای طلایی راجع به امام خمینی علیه السلام گفت که این جمله باید در اسناد تاریخ انقلاب ما بماند. گفت: «الخمینی فی قلبی و فی قلب کل شعب المصری؛ دل من و دل‌های تمام مردم مصر خانه خمینی است». در سفری برای تبلیغ به کشور اندونزی رفته بودم. اندونزی کشوری است که سه برابر ایران مسلمان دارد و بزرگ‌ترین کشور اسلامی از نظر جمعیت است. مرا به شهری به نام «باندونگ» برای سخنرانی دعوت کردند. خوب است بدانید که تا قبل از انقلاب اسلامی ایران در اندونزی شیعه وجود نداشت و شیعیان این کشور همه بر اثر شعاع انقلاب اسلامی ایران، شیعه شده‌اند. همه با تحقیق شیعه شدند و لذا بیشتر آنها دانشگاهی و فرهیخته هستند. وارد ساختمانی شدید و بعد از اتمام سخنرانی طبق معمول تشکر کردند. موقع بدرقه خانمی که بچه‌ای در بغل داشت گفت: برای بچه من دعا کنید. گفتم که خدا حفظش کند اسمش چیست؟ گفت:

«مطهری»! گفتم ببخشید مطهری فامیل است، اسم پسرتان چیست؟ گفت: مطهری در کشور شما فامیل است ما به عشق استاد مطهری نام پسرمان را مطهری گذاشتیم. در کشور اندونزی بهشتی، خمینی و خامنه‌ای اسم است.

نمونه سوم هم از کشور سودان برایتان بگویم. شاید نام شهید انصاری را شنیده باشید. ایشان قبل از اینکه رایزن لبنان بشود، رایزن سودان بود. او خاطرات زیبایی از کشور سودان داشت. مثلاً می‌گفت: یک روز که در دفتر کارم نشسته بودم مسئول دفترم گفت مهمان دارید. پرسیدم چه کسی است؟ گفت: امام خمینی علیه السلام به دیدنتان آمده‌اند. گفتم با من شوخی می‌کنی؟ مگر نمی‌دانی که امام خمینی علیه السلام چند سال است که فوت کرده‌اند؟ گفت: آن امام خمینی را نمی‌گویم، آقای دکتر امام خمینی را می‌گویم. فهمیدم کسی به این نام آمده است. گفتم ببخشید اسم شریف‌تان چیست؟ گفت: «امام خمینی» خندیدم. گفت: چرا می‌خندید؟ گفتم چرا این اسم را برای خودت انتخاب کردی؟ گفت من انتخاب نکردم. پدرم این اسم را برای من انتخاب کرده است؛ زیرا زمانی که من به دنیا آمدم همزمان با حضور امام در پاریس و نوفل لوشاتو بود و سخنرانی‌ها و اندیشه‌های امام در دنیا جاذبه ایجاد کرده بود و مردم سودان هم یکی از آن ملت‌هایی بودند که شیفته ایشان شده بودند. از این رو وقتی به دنیا آمدم پدرم که از یکی از عاشقان امام بود نام مرا امام خمینی گذاشت. و بنده هم الآن مطبی

دارم به نام مطب دکتر امام خمینی و این هم کارت ویزیت من است.

آخرین نمونه را از کشور سنگال برایتان بگویم. سنگال آخرین نقطه غرب آفریقا است. بنده در سفری که به این کشور داشتم فکر می‌کردم آنجا دیگر خبری از انقلاب ما نیست، ولی آنجا حدود یک میلیون نفر شیعه هستند. نو شیعیان، منتظر آمدن یک طلبه از قم بودند! آیا فکر می‌کردیم انقلاب در این چهل سال این قدر در دنیا نفوذ پیدا کند؟ چند روزی آنجا بودم. گفتم اگر مراکز علمی - مذهبی در اینجا باشد، یک بازدید داشته باشیم. چند جا معرفی کردند یکی از آنها «جزیره بردگان» بود. گفتند این جزیره وسط اقیانوس است. پرسیدم چرا به آن جزیره بردگان می‌گویند؟ گفتند به دلیل اینکه زمانی که اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها برای شکار سیاه‌پوستان مظلوم کشورهای آفریقایی می‌آمدند اینها را به زنجیر می‌بستند و در شهر داکا سوار قایق می‌کردند. در این جزیره برای نگهداری بردگان زندان بزرگی درست کرده بودند و آنها را از آنجا سوار کشتی می‌کردند و به کشورهای مختلف می‌فرستادند. زندان دارای بخش‌های مختلف بود؛ بخش زنان، مردان، کودکان، نوجوانان و امثال اینها. انواع وسایل شکنجه در آن وجود داشت. بعد از اینکه اینها را دیدم، گفتم می‌خواهم مردم بومی اینجا را ببینم تا با طرز فکر و دین آنها آشنا شوم. وارد باغی شدم که در آن چند پیرمرد نشسته بودند. بعد از سلام و احوالپرسی، آنها گفتند شما اهل

کجا هستید؟ گفتم که خودتان حدس بزنید. هر کدام حدسی زدند، بعد گفتند راهنمایی کن. گفتم من از کشوری هستم که رهبر آن امام خمینی بود. یکی از آنها ناراحت شد و گفت چرا گفتمی رهبر ایران؟ امام خمینی رهبر تمام ملت های مظلوم عالم است.

صدها نمونه دیگر از این عشق به انقلاب و امام در جهان دیده ام. این انقلاب با لطف خدا در دل های مردم و ملت های مظلوم عالم محبوبیت پیدا کرده و امیدواریم به یاری خداوند همچنان به پیش برود و زمینه های ظهور حضرت مهدی / فراهم شود.

پراکندگی مذاهب اسلامی

سفر حج یکی از بهترین فرصت هاست؛ زیرا بیشترین حضور و گردهمایی مسلمانان از سراسر جهان است. این سفر، فرصت مناسبی است که روحانیت سهمی در معرفی انقلاب اسلامی و مذهب شیعه داشته باشد. البته دشمنان سعی دارند که انقلاب اسلامی ایران شناخته نشود. با توجه به اینکه بیشتر زائران، اهل سنت هستند باید در مورد آنها شناخت دقیق و صحیح داشته باشیم. مستحضر هستید که اهل سنت دارای چهار مذهب حنفی، شافعی، مالکی و حنبلی است. این ترتیب، براساس کثرت جمعیت هر مذهب است براساس آخرین آمار، کل جمعیت امت اسلامی یک میلیارد و ۷۴۰ میلیون نفر است که حدود ۴۰۰ میلیون نفر شیعه و بقیه از مذاهب گوناگون اهل سنت هستند. البته اینکه می گویم چهار

مذهب بعضی از اهل سنت پیرو این چهار مذهب هم نیستند و پیرو فرقه‌هایی از آن هستند؛ مثل وهابیت که فرقه‌ای است که جزو هیچ کدام از این چهار مذهب نیست و همه آنها را منحرف می‌داند. در شیعه فرقه‌های کوچک‌تری وجود دارد، مانند فرقه زیدیه، اسماعیلیه و واقفیه، فرقه بهائیت هم به زور از شیعه جوشید، ولی از اسلام جدا شد. حدود ده مذهب و فرقه در جهان اسلام وجود دارد که در ادامه توضیح خواهیم داد.

مذاهب اهل سنت در ایران

از کل چهار مذهب اهل سنت، فقط دو مذهب حنفی و شافعی در ایران هستند. در خراسان رضوی (شهرهای تایباد، خاف و تربت جام) و در خراسان شمالی و جنوبی هم جمعیت کمتری از اهل سنت زندگی می‌کنند که این سه استان پیرو مذهب حنفی هستند و استان سیستان و بلوچستان و ترکمن‌های گلستان نیز حنفی هستند. اهل سنت کردستان، آذربایجان غربی و کرمانشاه شافعی مذهب هستند. در جنوب کشور، استان هرمزگان، بوشهر و جنوب فارس، مثل لامرد، خُنج و اوز شهر تالش در استان گیلان نیز شافعی مذهب‌اند. شهرهای دیگر، هم هستند که جمعیت زیادی در آن نیست مانند کرمان که آنها هم حنفی مذهب هستند.

مذاهب اهل سنت در کشورهای دیگر

کشورهای شرق ایران شامل افغانستان، پاکستان، هند، بنگلادش و چین، و همچنین کشورهای شمال ایران شامل: ترکمنستان، آذربایجان، قرقیزستان، قزاقستان، ازبکستان، تاتارستان، روسیه و تاجیکستان اکثر آنها حنفی هستند. در غرب ایران بخشی از ترکیه، قسمت مرکزی عراق (بغداد) نیز حنفی اند. سوریه، لبنان، فلسطین، مصر و اردن نیز پیرو مذهب حنفی هستند.

بزرگ ترین کشور شافعی از نظر جمعیت، اندونزی است که همه ۲۳۰ میلیون جمعیت آن شافعی هستند. مالزی، چین، داغستان، بخش های کردنشین سوریه، ترکیه، عراق، لبنان، فلسطین، مصر و بخش هایی از کشورهای آفریقایی نیز شافعی هستند. خود مؤسس مذهب شافعی هم در قاهره مدفون است. ابوحنیفه هم در شهر بغداد دفن شده است. اکثر کشورهای آفریقا مالکی مذهب هستند. در دو کشور عربستان و قطر مذهب شافعی جمعیت بیشتری دارد.

پراکندگی شیعیان جهان به لحاظ جمعیتی

بیشترین تعداد شیعیان به لحاظ جمعیتی به ترتیب شامل ایران، آذربایجان، عراق و لبنان است که در مورد لبنان باید گفت جمعیت آن به سه قسمت شیعه، سنی و مسیحی

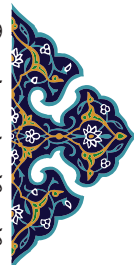
تقسیم می‌شود. بر این اساس، حاکمیتش هم سه‌گانه است. رؤسای سه قوه هر کدام از یکی از مذاهب هستند. بحرین، کویت، افغانستان، پاکستان و هند دارای ثقل‌های جمعیتی هستند وگرنه شیعیان در همه کشورهای عالم پراکنده‌اند. فرقه زیدیه بیشتر در یمن زندگی می‌کنند. در مورد خوارج باید گفت که آنها منقرض شده‌اند، ولی رسومات و افکارشان به مرور زمان تغییر کرد و تعدیل شد که امروزه به آنها «اباضیه» می‌گویند و حاکمیت عمان در دست آنهاست. من در عمان با عالم بزرگ و مرجع دینی آنها به نام «شیخ خلیلی» که رهبر و پیشوای دینی اباضیان است، ملاقات داشته‌ام. فرقه بعدی علویانند که بیشتر در ترکیه و سوریه هستند. فرقه آنها شیعه است، ولی شیعه‌ای که فقط حضرت علی علیه السلام را آن هم با حالت غلو و مبالغه می‌شناسند. این فرقه به احکام دین التزام چندانی ندارد. فرقه اسماعیلیه که بیشتر در هند و پاکستان هستند که لباس مخصوص به خود دارند. پیراهن و کلاه سفید می‌پوشند و منظم و مؤدب هستند. حجاب خانم‌هایشان هم یکسان است؛ اینها «بهره‌ها» هستند. بهره‌ها گروهی از اسماعیلیه‌اند که شش امامی هستند. در شیعه تصوف و صوفی‌ها تشکل زیادی ندارند و یک پدیده منفی در شیعه به شمار می‌آیند. اما در میان اهل سنت، تصوف گسترده است. طریقت‌های تصوف، متعدد هستند و صدها طریقت، گروه و فرقه دارند.

از نگاه ما دو ویژگی مثبت دارند: یکی محبت شدید به اهل بیت و دیگری اینکه با وهابیت مخالفند و وهابیت هم آنها را مشرک می‌داند.

آشنایی با کشور عربستان

عربستان مأمَن و خاستگاه اسلام است، اما حدود ۳۰۰ سال است که دچار آفت فرقه وهابیت شده است. اولین جرعه‌های انحراف از سال ۱۱۳۹ هـ.ق.، زمانی که یک طلبه حنبلی از شهر عیینه نجد، علیه مذهب خود شورش می‌کند، شروع شد. او محمد بن عبدالوهاب و حنبلی مذهب بود. پدرش نیز از علمای حنبلی بود. او طلبه‌ای پرشور و کم‌سواد بود که دچار انحراف می‌شود و کم‌کم اندیشه‌هایش را مطرح می‌کند تا جایی که پدرش او را از خانه بیرون می‌کند. وقتی که اندیشه‌های انحرافی و تند خود را راجع به مشرک و منحرف بودن بقیه مذاهب اعلام کرد، برادرش سلیمان علیه او کتاب نوشت. بنابراین سلیمان بن عبدالوهاب اولین کسی است که علیه وهابیت و محمد بن عبدالوهاب کتاب نوشت. او نام این کتاب را «الصواعق الالهية فی الرد علی الوهابية» گذاشت. اندیشه‌های افراطی او به استنادار نجد به نام «محمد بن سعود» می‌رسد، این دو نفر با هم تصمیم می‌گیرند که یکی در حوزه دینی فعالیت و یکی نیز در حوزه نظامی تلاش کند تا منطقه نجد را تصرف کنند و خودمختار شوند که پس از جنگ و خونریزی بالأخره موفق

می شوند و اولین حکومت وهابی را تشکیل دادند. فرمان قتل را محمد بن عبدالوهاب صادر می کرد و محمد بن سعود هم اجرا می کرد. به همه می گفت: «اسلموا تسلما» مسلمان بشوید تا سالم بمانید. عده ای از حنبلی ها را کشتند و اولین کشتار از هم مذهب های خودشان بود که کمترین جرم را داشتند. بعد از آنها نوبت به شافعی ها رسید که عده ای را کشتند و تعدادی از آنها هم وهابی شدند. در مورد دیگر فرقه ها هم به همین گونه عمل کردند تا به منطقه ریاض، و بعد به مدینه رسیدند و شیعیان را قتل عام کردند. در دوره های بعد که حاکمیتشان بیشتر می شود به کربلا حمله می کنند و دست به قتل عام مردم کربلا می زنند. حدود ۵۰ سال حکومت کردند تا اینکه به آنها حمله کردند و آنها را ساقط کردند. مدتی از حکومت کنار رفتند، اما دوباره قیام کردند، ولی راه به جایی نبردند. دور سوم را ملک عبدالعزيز پایه گذاری کرد. ملک در سال ۱۳۱۹ هـ. ق به پادشاهی رسید. این جوان از خاندان تبعید شده سعودی ها بود که در بیست سالگی تصمیم به انتقام می گیرد و با کمک ۴۰ نفر از سعودی ها شبانه وارد ریاض می شود و به کاخ پادشاهی حمله می کند و او را می کشد و حکومت را به دست می گیرد. ملک عبدالعزيز ۵۴ سال پادشاهی می کند و در این مدت پایه های وهابیت تحکیم می یابد. در عربستان از ۳۰۰ سال قبل تا کنون دو قبیله و خاندان محمد بن عبدالوهاب و خاندان محمد بن سعود پایگاه پیدا کرد. این دو خاندان تقسیم کار کردند و محمد بن عبدالوهاب مدیریت دینی کشور و محمد بن سعود قدرت

حاکمیتی را به دست گرفت. لذا تمام عالمانی که مدیریت های دینی را برعهده دارند از آل شیخ محمد بن عبدالوهاب، و پادشاهان هم از آل سعود هستند. این کشور به نام محمد بن سعود و خاندان آل سعود است. بنابراین به این کشور عربستان سعودی می گویند. مفتیان و مراجع دینی عربستان از ۳۰۰ سال قبل تاکنون غالباً از آل شیخ هستند.

بنده هم با آل شیخ دهم با «بن باز» مناظره ها و گفت و گوهایی داشته ام. حاکمیت عربستان سلطنتی و استبدادی است و در آنجا خبری از مردم سالاری نیست و انتخابات برگزار نمی شود. پسران آل سعود یکی پس از دیگری به پادشاهی می رسند. زمانی که ملک عبدالعزیز از دنیا رفت پسرش ملک خالد بعد از او ملک سعود، ملک فیصل، ملک فهد، ملک عبدالله و ملک سلمان به سلطنت رسیده اند. وزارتخانه ها هم بین اعضای خاندان سلطنتی آل سعود تقسیم شده است. بیشتر وزیران و استانداران از خاندان سلطنتی و فرزندان پادشاه هستند. این جامع ترین نماد استبداد در عالم است. جالب اینجاست که از نظر سازمان ملل دموکراسی در این کشور هیچ مشکلی ندارد. اخیراً به ملک عبدالله گفتند مجلس شورا تشکیل دهد. او چند نفر را برای این کار انتخاب کرد و به کار گمارد. که آنها هم حق تصمیم گیری ندارند و فقط می توانند نظرات خود را به پادشاه ارائه دهند. استبداد و خفقان در این کشور بیداد می کند و بیشتر این خفقان متوجه شیعیان است.

تمامی ائمه جمعه و جماعات وهابی هستند. یک عالم شافعی، حنفی و مالکی حق امامت جمعه یا جماعت ندارد. بر پایی نماز جمعه برای حنفی ها، شافعی ها و شیعیان ممنوع است. تدریس فقه حنفی و شافعی جرم است.

روزی به مسجد النبی برای صحبت با علما رفتیم. یک آدم متشخص و مؤدب دیدم و در کنارش نشستیم. بعد از سلام و احوالپرسی گفتم: بیخشید جنابعالی اهل کجا هستید و از کدام کشور آمدید؟ گفت از مدینه آمده ام. او از علما و مفسر قرآن و شافعی مذهب بود. گفتم: اینجا تدریس می کنید؟ گفت: تدریس ممنوع است. گفتم: امام جماعت جایی هستید؟ گفت: این صهیونیست ها نمی گذارند. پرسیدم صهیونیست ها چه کسانی هستند؟ گفت: همین امام جمعه مسجد النبی و همان هایی که اینجا نماز جمعه و جماعت می خوانند. آنها از منطقه عیینه نجد به اینجا آمده اند و به ما اجازه تدریس امامت جماعت، حق نصیحت و ارشاد و تفسیر نمی دهند. گفتم بالأخره باید یک مقدار رعایت کرد، به هر حال، برادران دینی ما هستند. گفت آنها برادران دینی ما نیستند. گفتم: به آنها اقتدا می کنیم. گفت: من به سگ اقتدا نمی کنم. گفتم نظر ما با شما فرق دارد. مراجع ما فتوا داده اند که اقتدا کردن به ائمه اهل سنت، حتی وهابی جایز است. ائمه ما به بدتر از اینها اقتدا کردند. در حدیث داریم که امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام به مروان

بن حکم اقتدا کردند. تندروی آن عالم سنی نشانه عمق ظلمی است که وهابیت، نسبت به همه مذاهب اسلامی روا داشته است.

پیام های اصلی تبلیغی ایران در حج

توجه به این نکته ضروری است که نباید گرفتار سؤالات و شبهات مخاطبان شوید. گاهی از شما پیرامون موضوعات غیر اصلی و مسائل ریز، سؤالاتی می پرسند که باید به اندازه ای به آن پاسخ داد که همه وقت شما صرف موارد ریز و فرعی نشود تا از مسائل اصلی غافل نشوید. باید از موضوعات ریز به یکی از موضوعات مهمی که از نظر مکتب تشیع و انقلاب اسلامی ایران مهم تر است، پل بزنید و پیام اصلیتان را القا و اطلاع رسانی کنید. این پیام ها عبارتند از:

۱. مهم ترین موضوع، ضرورت وحدت امت اسلامی است. بزرگ ترین چالشی که در جهان اسلام، با آن مواجه هستیم تفرقه است. وقوع جنگ های مذهبی بین داعش و تکفیری ها از یک سو، و شیعیان و اهل سنت از دیگر سو یکی از عوامل اصلی تفرقه در جهان اسلام است. جنگ های مذهبی خطرناک ترین آفت و چالشی است که در جهان اسلام وجود دارد. از دیگر مصادیق تفرقه، عدم همکاری بین مسلمانان است. اینکه با هم قهر باشیم و نه آنها به ما کمک کنند نه ما به آنها کمک کنیم خود، تفرقه است. امت

اسلامی نیاز به وحدت دارد؛ ۵۷ کشور اسلامی در جهان وجود دارد که اگر آنها با هم متحد شوند، بزرگ ترین قدرت کره زمین خواهند شد. بنابراین اولین نکته ای که لازم است به مخاطب انتقال دهید این است که مسلمانان دچار یکسری تفرقه ها و جدایی ها شده اند. باید این موضوع را مطرح کرد که تقریباً همه اهل سنت از داعش ناراحت هستند؛ زیرا آنها بیش از یک میلیون و دویست هزار نفر از مسلمانان را در این حدود شش سال به قتل رسانده اند.

۲. در گذشته درگیری و جنگ رخ داده، ولی به این شکل نبوده است. داعش از همه مذاهب شیعه و اهل سنت دست به کشتار زد. بد نیست که در این زمینه آمار داشته باشیم؛ زیرا ممکن است بیشتر مخاطبان از اهل سنت باشند. ۷۵ درصد کسانی که به دست داعش شهید شدند، از اهل سنت هستند. وقتی داعش وارد عراق شد چهل عالم سنی را یکجا سر برید. این آمار را باید به مخاطبان اهل سنت ارائه کرد تا بدانند که داعش فقط با شیعیان درگیر نبود. ماموستا سیدمحمد شیخ الاسلام مفتی شافعی های کردستان، توسط داعش در سن ۸۰ سالگی ترور شد و به شهادت رسید. او بزرگ ترین عالم اهل سنت شافعی های کردستان ایران بود؛ عالمی متدین و سیدی با دو شجره نامه که از طریق پدر به امام حسین علیه السلام و از طریق مادر به امام حسن علیه السلام می رسید. وقتی داعشی ها

وارد ایران شدند او را در ماه رمضان، داخل مسجد و در حال روزه بعد از نماز مغرب کشتند. اگر ما از وحدت می‌گوییم نه فقط برای شیعه بلکه برای بقای کل امت اسلامی است. از قاتل او پرسیدند چرا شیخ الاسلام را ترور کردی؟ گفت: چون وهابی نیست، کافر است. از او سؤال شد از اینکه پیرمردی را در مسجد به خاک و خون کشاندی ناراحت نشدی؟ گفت: همین که به مغزش زدم و افتاد سر به سجده گذاشتم و خدا را شکر کردم که این توفیق بزرگ را در ماه مبارک رمضان نصیب من کرد. من از او پرسیدم آیا فقط ایشان کافر است؟ گفت: نه! تمام ائمه جمعه و جماعات کردستان کافر هستند و قتلشان واجب است. به او گفتم ما هم کافر هستیم؟ گفت: شما نیز کافرید و قتل شما هم واجب است. در تاریخ اسلام وحشیگری‌های داعش سابقه ندارد. سر بریدند و با آن سرها فوتبال بازی کردند و فیلم گرفتند. بعضی از سرها را در قابلمه جوشاندند. پدر و مادر کودکی را به جرم اینکه وهابی نبودند کشتند و کودک را روی آتش سوزاندند. همه اینها نتیجه و میوه تلخ تفرقه است. اینها مسائلی است که باید گفت. پیام اصلی ما این است که باید از تفرقه دوری کرد و با وحدت و دوستی بین کل امت اسلامی به حفظ و بقای اسلام رسید. باید برای مخاطبان برکات و نتایج شیرین وحدت را بشمارید؛ مثلاً بگویید اگر همه کشورهای اسلامی متحد شوند تبدیل به ابرقدرت می‌شویم، آن وقت به راحتی می‌توانیم فلسطین را پس بگیریم، می‌توانیم آمریکایی‌ها را از منطقه بیرون کنیم و از نظر اقتصادی به هم

کمک کنیم. علاوه بر این در سایه وحدت می توانیم دانش خود را به یکدیگر منتقل کنیم. مقداری از اختلافات فقهی را می توانیم حل کنیم و به وحدت نظر برسیم. زندگی در سایه وحدت بهشت می شود. علاوه بر اینها باید توجه داد که مشترکات بین مذاهب بیشتر از تفاوت هاست؛ بعضی از اهل سنت گمان می کنند شیعه با دیگر مذاهب فرق زیادی دارد، لذا قائل به وحدت نمی شوند. شیعیان هم ممکن است گمان کنند که تفاوت ما خیلی زیاد است. برای بیان اشتراکات باید به مواردی از قبیل قبله، کتاب، پیامبر و نمازهای واجب مشترک اشاره کرد. مشترکات دیگر هم وجود دارد؛ از جمله زکات، تولی، تبری، جهاد و حج، وضو و غسل. وقتی به فراوانی مشترکات اشاره کنید کسی که نمی داند، به وحدت دل می دهد. پس یکی از نکات مهم، شمردن فراوانی مشترکات است. از مفتی مصر پرسیدند که نظر شما درباره مشترکات چیست؟ گفت: ۹۵ درصد مشترکات هستند و تنها ۵ درصد اختلافات است. اگر یک سنی بداند که این قدر به هم نزدیک هستیم و مشترکات داریم، به وحدت دل می دهد. البته اختلافاتی نیز وجود دارد، ولی کم است. تبلیغات سوء زیادی در مورد شیعه به راه انداخته اند، مثلاً می گویند قرآن شیعه فرق می کند. وظیفه ما این است که رفع تهمت کنیم و به اهل سنت ثابت کنیم که قرآن ما هیچ فرقی با قرآن اهل سنت ندارد. امام خمینی ره پرچم دار وحدت در دنیای اسلام بودند. از دیگر موضوعاتی که پیرامون وحدت می توان به آن اشاره کرد خدمات جمهوری اسلامی ایران به اهل سنت در داخل و

در خارج از کشور است. برای نمونه باید به فلسطین اشاره کرد که هیچ کشوری به اندازه ایران به این کشور که اهل سنت هستند، کمک نکرده است. جالب است، به این نکته باید اشاره کرد که آمریکا حدود ۲۰ سال قبل برای صلح با ایران سه شرط گذاشت که اولین شرطش این بود که ایران از فلسطین حمایت نکند که جمهوری اسلامی ایران نپذیرفت. در زمان وقوع جنگ ۳۳ روزه، اسرائیل نوار غزه را بمباران می کرد و فیلم آن به صورت زنده از تلویزیون مصر پخش می شد که من در آن زمان در مصر بودم. تعدادی از فلسطینی ها شهید و عده ای زخمی شدند که برخی از آنها را برای مداوا به مصر انتقال دادند. وقتی این خبر پخش شد سفارتخانه های کشورهای اسلامی در قاهره برای اینکه خود را حامی فلسطینی ها نشان دهند با خبرنگار به عیادت آنها می رفتند. من هم به عیادت مجروحان رفتم. یک جوان فلسطینی خون آلودی را دیدم که گویا بی هوش بود و هر کدام از سفرا که به دیدارش می رفتند هیچ عکس العملی نشان نمی داد. وقتی همه رفتند من کنار تخت آن جوان رفتم، بعد از سلام به او گفتم من از ایران هستم، چشم هایش را باز کرد و مرا در آغوش گرفت. به او گفتم مگر شما بی هوش نبودید؟ گفت: نه! گفتم چرا جواب سفرا را ندادی؟ گفت به خدا همه آنها دروغ گو هستند و هیچ حمایتی از فلسطین نمی کنند. و فقط ایران است که واقعا از فلسطین حمایت می کند و راست می گوید. موقع خدا حافظی به او گفتم کمک نمی خواهی؟ گفت: بله! گمان کردم کمک درمانی یا مالی می خواهد، به او

گفتم بگو تا برایت انجام دهم؟ گفت: موشک می خواهیم. اگر دوباره به ما موشک بدهید اسرائیل را شکست می دهیم.

جامعه جهانی اسلام باید بداند که این جوان فلسطینی حرفش این است که ایران بیشترین حمایت صادقانه از فلسطین را انجام می دهد و این اعتقاد انقلاب اسلامی ایران است. حتماً سخنرانی شهید مطهری را چند سال قبل از انقلاب اسلامی گوش کرده اید، در آن سخنرانی شهید مطهری فریاد می زند و می گوید: امروز اگر کسی برای نجات فلسطین فریاد نزند والله مرتکب گناه کبیره شده است. او اسرائیل را شمر و یزید زمان خواند که باید با آنها به مبارزه پرداخت. اولین پیام و مهم ترین چیزی که باید بر آن تأکید داشته باشید این است که کل امت اسلامی باید با هم دوست باشند. برای این منظور به آیات زیر می توان استناد کرد: **﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾**^۱ **﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَلَا تَفَرَّقُوا﴾**^۲ **﴿وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ﴾**^۳ **﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ﴾**^۴ در این باره، احادیث

۱. حجرات: ۱۰.

۲. آل عمران: ۱۰۳.

۳. انفال: ۴۶.

۴. نساء: ۷۵.

زیادی وجود دارد که از جمله می توان به این حدیث نبوی اشاره کرد که حضرت فرمودند: «من سمع رجلا ینادی باللمسلمین و لم یجبه فلیس بمسلم»^۱ «کسی که بشنود که یک نفر فریاد می زند که ای مسلمانان به داد من برسید و جوابش را ندهد مسلمان نیست». فلسطین سال هاست که در چنگال اسرائیل جنایت کار اسیر است. از این رو لازم است دولت ها و ملت های اسلامی، فلسطین را یاری کنند. ما باید همیشه کمک هایی که جمهوری اسلامی ایران به مردم مظلوم فلسطین کرده به همه گوشزد کنیم. مثلاً بعد از پیروزی انقلاب، سفارت اسرائیل در ایران بسته و سفارت فلسطین جایگزین آن شد، ولی در بعضی از کشورهای اسلامی مانند مصر سفارت اسرائیل همچنان فعال است. روحانیون محترم باید در مورد فلسطین و تاریخ آن مطالعه داشته باشند. راجع به نقش آمریکا و انگلیس در تأسیس کشور غاصب اسرائیل گزارش هایی از تاریخ بگیرید. در مورد سابقه سیاه یهود در قرآن آیات فراوانی وجود دارد که لازم است چند آیه در این زمینه حفظ کنید. ﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا﴾^۲ البته با توجه به وجود نرم افزارها و سایت ها به راحتی می توانید آیات مرتبط با یهود را در قرآن پیدا کنید. حمایت از فلسطین برگ برنده جمهوری اسلامی در دنیا است که روی آن می شود کار کرد.

۱. کافی، ج ۲، ص ۱۶۴.

۲. مائده: ۸۲.

۳. سومین پیام تبلیغی ایران در حج، افشای جنایات آمریکا است؛ شیطان بزرگی که امروز جهان اسلام را تهدید می کند و با تمام توان خود به اسلام ضربه می زند. یکی دیگر از وظایف ما افشای ماهیت پلید آمریکاست. متأسفانه آمریکا چهره متمدنانه و زیبایی از خود ترسیم کرده و ملت های مسلمان را فریب داده است. من در مصر که بودم سفارت آمریکا در ماه رمضان مسلمانان را برای افطار به سفارت خود دعوت می کرد. ماه رمضان سال گذشته سفارت انگلیس همین کار آمریکا را در تهران اجرا کرد و یک شب برای افطاری بعضی از ایرانیان را دعوت کرد. و برخی هم متأسفانه شرکت کردند. آمریکا با این فریبکاری ها در دنیا یک چهره دموکراتیک و متمدن از خود به نمایش گذاشته است که ما باید چهره واقعی آنها را به همه دنیا نشان دهیم.

سال گذشته مقام معظم رهبری در مرقد امام خمینی علیه السلام تصریح کردند که هیچ کشوری در جهان به اندازه آمریکا حقوق بشر را نقض نکرده است. ایشان چند مورد را شمردند و راه را به ما نشان دادند و البته ما هم در این زمینه یک مقدار کار کردیم. بنده مجموعه ای از جرائم آمریکا را از تاریخ استخراج کردم. ظلم هایی که آمریکا به ایران کرده را گردآوری کردم. از اولین قراردادی که ۱۷۰ سال قبل با ایران بسته شروع کردم و ۷۰ جنایت بزرگ را که تا به امروز علیه مردم ایران انجام داده، جمع آوری کردم و در اختیار حوزویان قرار دادم.

از جمله این جنایات می توان به موارد زیر اشاره کرد: راه اندازی جنگ تحمیلی علیه ایران، هدف قرار دادن هواپیمای مسافربری، کودتای نوژه، تخصیص پول و اعتبار و تصویب در کنگره آمریکا برای براندازی نظام جمهوری اسلامی ایران و تأسیس پایگاه نظامی در کشورهای اسلامی. از دیگر جنایات آمریکا می توان به پناه دادن به ضد انقلاب و منافقین و نیز حمایت از اسرائیل اشاره کرد.

۴. از دیگر پیام های اصلی انقلاب اسلامی ایران که در ایام حج باید به گوش مسلمانان جهان رساند، ابعاد اسلامی بودن نظام جمهوری اسلامی ایران است. عجیب است فقط قانون اساسی کشور ما مطابق با قرآن و روایات است. فقط در ایران حاکمیت جامعه به دست ولی فقیه است و در دیگر کشورها فقها و علمای دین حق حاکمیت ندارند. فقها در این کشورها تحت امر پادشاه یا رئیس جمهور هستند. مثلاً در عربستان پادشاه، مفتی را نصب و عزل می کند. از این رو آنها نمی توانند نظری بر خلاف نظر پادشاه بدهند یا برخلاف میل او عمل کنند. در مصر هم که مدعی اسلامی بودن است مفتی حکم خود را از رئیس جمهور می گیرد و رئیس جمهور می تواند او را عزل یا نصب کند.

در مصر مفتی نمی تواند برخلاف نظر رئیس جمهور عمل کند. برای مثال، حدود بیست سال پیش حسنی مبارک، رئیس جمهور اسبق مصر، از دکتر «نصر فرید واصل» مفتی و

مرجع تقلید مصر خواست که ربا را در این کشور حلال اعلام کند؛ اما او نپذیرفت به همین خاطر او را از سمت خود عزل کرد. بُعد دیگری که ایران موفق شد، مدل جدید حاکمیت دین و مردم است که به آن «مردم سالاری دینی» می گویند که همان دموکراسی غرب است. امام بزرگوار این دو را با هم تلفیق کرد. البته این بدان معنا نیست که ما بی نقص هستیم؛ مثلاً در مورد حجاب خیلی موفق عمل نکردیم، هرچند بی حجابی را برداشتیم، ولی بدحجابی هنوز وجود دارد. در عربستان فقط دو شهر مکه و مدینه با حجاب کامل هستند، ولی در سایر شهرها بدحجاب و بی حجاب هستند.

۵. دیگر پیام اصلی ما که باید در ایام حج به گوش مسلمانان رساند پیشرفت های علمی ایران در زمینه علوم انسانی است. یکسری کارها در ایران صورت گرفته که هنوز دنیای اسلام به آن نرسیده است و آن مسئله رشد علوم اسلامی در حوزه های علمیه ایران است. در این چهل سال علوم دینی و اسلامی آن قدر رشد پیدا کرده که از همه دنیای اسلام جلوتر هستیم. ایران در تفسیر قرآن به رتبه اول در جهان اسلام رسیده است. بهترین تفسیرها را مفسران ایرانی نگاشته اند. از جمله تفسیر آیت الله جوادی آملی و آیت الله مکارم شیرازی در دنیا درخشیده است. ما برای اسلامی سازی علوم انسانی، گام های بلندی برداشته ایم هرچند هنوز به نتایج پایانی نرسیده ایم. در رشته اقتصاد اسلامی،

روانشناسی، جامعه‌شناسی، مدیریت و چندین رشته از علوم انسانی کارهای فراوانی صورت گرفته و پیشرفت‌هایی حاصل شده است. من برخی از آثار برتر را در مصر به آقای «دکتر احمد طیب» ارائه کردم و ایشان بعد از مطالعه آنها گفت که کارهای خیلی بزرگی انجام داده‌اید و اذعان کرد که مصر در زمینه اسلامی‌سازی علوم انسانی به اندازه ایران موفق نبوده است. جمهوری اسلامی ایران در حال پایه‌ریزی تمدن نوین اسلامی است. دانشکده قرآن در حوزه علمیه قم ده رشته قرآنی تأسیس کرده که عبارتند از: قرآن و اقتصاد، قرآن و مدیریت، قرآن و علوم سیاسی، قرآن و حقوق، قرآن و هیئت و نجوم، قرآن و پزشکی که همه این رشته‌ها در مقطع دکتراست که تاکنون نیز تعدادی فارغ‌التحصیل شده‌اند.

دکتر ریاضعلیه تهرانی، نماینده هیئت مدیره دانشگاه امام صادق (ع)

آشنایی با کشورهای اسلامی و

شیوه های ارتباط گیری با زائران در حج

با حضور استاد ارجمند:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر زما

